

Bert Keizer

Je ontkomt er niet aan om uit te leggen wat het lichaam ons aandoet

Bijscholing

In Trouw las ik een ingezonden brief over een methode om de werkdruk in de huisartsenpraktijk omlaag te krijgen. De collega pleitte voor meer e-mailconsulten die de dokter tevens kan gebruiken om patiënten op te voeden. Als zien zich eens wat meer in geneeskunde zouden verdiepen, dan scheelt dat een hoop tijd. U doet vast ook weleens aan bijscholing van uw patiënten en het is altijd weer verbluffend hoe weinig dat uithaalt. Ik moet in dit kader even terug naar mijn moeder die in 1959 stierf aan levercirrose. Ze had een enorme ascitesbuik en mijn vader werd bij de internist geroepen om te luisteren naar diens uitleg. Hij vertelde dat later door aan ons en we begrepen dat ze zou overlijden 'als het water bij het hart komt'. Als jongetje dacht ik 'ja, want hoe zou een hart moeten zwemmen?' Nou heb ik in mijn latere leven als arts de pathofysiologie van ascites bij leverfalen nogal eens moeten uitleggen, maar als ik mezelf bezig hoorde dacht ik vaak aan dat verdrinkende hart van mijn moeder. Veel duidelijker dan de feitelijke gang van zaken. Maar je ontkomt er niet aan om uit te leggen wat het lichaam ons aandoet. Laatst zei een door ziekte uitgeputte tachtiger tegen mij: 'Vroeger had ik helemaal geen lichaam; als ik naar boven wilde rennen was ik al halverwege de trap. Maar nu ...' Een ziek lichaam levert je een strek en sinds we daar geen straf meer in zien voor de narigheid die we op ons geweten hebben, willen we een wetenschappelijk antwoord op de vraag wat hier nou precies

gebeurt. De ellende is dat de begrippen die we ontwikkeld hebben om de streken van het lichaam enigszins te kunnen volgen zo ver van het geestelijk arsenaal van de meeste lichaambezitters af liggen. Neem het verschil tussen een bacterie en een virus. Of leg eens uit dat in elke cel van ons lichaam het complete genoom aanwezig is, maar grotendeels 'uit' staat. DNA is ook zo'n makkie. Over DNA kun je herhalen wat Jacques Monod zei over de evolutietheorie: 'Iedereen denkt dat hij het wel snapt.' Ik las laatst hoe nivolumab waarschijnlijk werkt, maar niet waarom het in 80 procent van de gevallen niks doet. Scans zijn ook zo'n ogensluiters als je eenmaal voorbij de fractuur komt. En toch, en toch moeten we ons blijven inspannen om wat we begrijpen van een falend lichaam zo duidelijk mogelijk uit te leggen. Want ook die hopeloos verdraaide versie waar patiënten mee op de loop gaan, kan uiteindelijk helpen om een onbegrijpelijk noodlot enigszins hanteerbaar te maken. Met de nadruk op 'enigszins' want er is nog nooit iemand in geslaagd om goed uit te leggen wat er eigenlijk aan de hand is hier op aarde. Ook niet als je gezond bent trouwens. ■